

«центральна зона культури». Отже, для неї незаперечним є творча потенція, закладена в традиції.

Таким чином, прихильники примордіалістського підходу до визначення нації послідовно приходять до висновку, здатного пояснити виникнення харизматичного лідерства не лише в традиційних суспільствах, але й в умовах сучасності. У такий спосіб долається однобокість соціологічних та психоаналітичних концепцій лідерства, що тяжіли до ірраціоналістичного пояснення харизматичності чи детермінували її психічними відхиленнями та тоталітарними тенденціями.

1. Горбатенко В.П. Політичне лідерство // Політологічний енциклопедичний словник / За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенька. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
2. Якубовський О.Г. Харизма // Там само.
3. Shils E. Centre and Periphery // The Logic of Personal Knowledge. Essays Presented to Michael Polonai on his Seventieth Birthday. – London: Routledge and Kegan Paul, 1961.

ФОРМУВАННЯ РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДІВ В ЕПОХУ РЕФОРМАЦІЇ

Доп. - Груба А., ЕФ-57

Наук. кер. – ст. викл. Опанасюк В.В.

Реформація - це безпосередньо історична ситуація XV - XVI століть, яка пов'язана з широким рухом народних мас щодо релігійного питання в європейських країнах. Особливе значення це поняття має для історичного означення революційного руху в Німеччині.

Термін „Реформація” виражає ту суттєву особливість руху, центром якої стала революційна критика та атака на монопольне становище католицької папської церкви та її вчення в політичній, ідеологічній системі європейського суспільства.

У XVI столітті реформаторський рух досяг апогею свого розвитку. У ряді європейських країн, хоча й різними шляхами, був проведений перехід до нової, протестантської церкви. Це було пов'язано насамперед з недоліками, що накопичилися в житті Західної Церкви, моральним занепадом її духовенства, відхиленням від достовірних євангельських основ.

Реформаторський рух у Німеччині очолив Мартін Лютер (1483 – 1546). Вчення Лютера у духовному й політичному житті своєї епохи стало переломним моментом, у результаті якого відбувся хворобливий розлом в єдності християнського світу. З цієї точки зору, починаючи з Лютера, середні віки переходять у фазу сучасного світу. Вчення Лютера складається з 3-х частин:

- 1) вчення про радикальне виправдання людини вірою;
- 2) вчення про непогрішимість Писання як єдиного джерела істини;
- 3) доктрина універсального богослужіння та свободи тлумачення Писання.

Хоча Мартін Лютер – не філософ, усе ж імпульсивна релігійність його теології мала деякі філософські елементи та ідеї. Популярність вчення Мартіна Лютера зросло з його розумінням спасіння. Людина досягає порятунку тільки шляхом віри, яка дарується безпосередньо Богом. Немає принципової відмінності між мирянами та духовенством. Кожний християнин всією повнотою Божественної благодаті та через таїнство хрещення набуває священства. Тому церква непотрібна проміжна ланка між людиною і Богом. Мартін Лютер прагнув замінити авторитет церкви авторитетом Біблії.

Після спаду першої хвилі Реформації (1531) підіймається друга хвиля, пов'язана з особистістю французького теолога Жана Кальвіна (1509 – 1564), який більшу частину життя провів у Швейцарії, де написав трактат „Настанови щодо християнської віри”. Кальвінізм ще більше спростив християнський культ, навіть у порівнянні з лютеранством, приводячи його в повну відповідність із Святим Писанням. Кальвін вважає, що земне життя – це шлях до спасіння, що в цьому житті потрібно терпіти. Він, однак, підкреслює більшу

можливість активного включення християнина в земні справи. Залучення до світських благ пов'язане з володінням майном і його примноженням, потрібне лише помірне використання багатства у згоді з божою волею.

Швейцарський реформатор Ульріх Цвінглі (1484 – 1531) проводить радикальну реформу церкви: був знищений статус священиків як особливого прошарку, церковне майно передане державі, ліквідовані церковні обряди, закриті монастирі. Цвінглі стверджував, що те, чому немає підстави в Одкровенні, не має права на існування, що Євангеліє не потребує підтвердження авторитетом церкви. Вважалося, що Ісус Христос – вічний первосвященник, а Папи незаконно присвоїли собі його права.

Реформація пов'язана з середньовічною містикою, індивідуальним ставленням до Бога. Із найбільш радикальним з'ясуванням містичного пантеїзму зустрічаємось у вченні ватажка народної революції в Німеччині Томаса Мюнцера (1490 - 1525). Релігійно-філософські переконання Мюнцера, засновані на ідеї необхідності встановлення такої „Божої влади” на землі, яка б принесла соціальну рівність, викладають ідею зрівняльного комунізму, яка обґрунтовується пантеїстично. Бог всюдисущий в усіх своїх сотворіннях, проявляється, однак, не як данність, але як процес, що відкривається тим, хто несе в собі Божу волю.

Філософія німецького філософа Якоба Бьоме (1575 – 1624) відрізняється від головного напрямку філософського і тодішнього наукового мислення: не належить ані до схоластичних традицій, ані до гуманізму й натуралізму. Його теоцентризм виходить із специфічних традицій німецького містичного пантеїзму і, зокрема, із самоаналізу духовної єдності людини, що приводить до інтуїтивного споглядання Божества. Найвища єдність – Бог, але єдність не може бути пізнана сама собою.

Таким чином, Реформація сама безпосередньо не проклала шлях до вільного наукового дослідження і розвитку європейської філософії. Мартін Лютер вимагав свободи лише в дослідженні Святого Письма, іншим же сферам не надавав

великого значення. Реформаторський рух сприяв ліквідації монополії католицької церкви і відкривав шлях до подальшого розвитку суспільства.

О НЕКОТОРЫХ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ МЕТАФОРАХ ИСТОРИИ

Докл. – асс. Загряжский И.В.

Не вдаваясь в рассуждения о том, все ли метафоры, как инструменты определения путей исследования мира, хороши, замечу, что в современном философском осмыслении многих явлений удачная метафора – хороший способ задуматься о сущности и механизмах развития некоторых явлений.

Здесь и сейчас хотелось бы обратиться к одной из биологических метафор истории. Можно выделить три основных этапа использования человеком живой природы: 1) потребление готовых продуктов, возникших в результате естественной эволюции; 2) модернизация продуктов питания на основе селекции; 3) ее преобразование на основе генетики. В данном контексте нас будут интересовать прежде всего второй и третий пункты.

В чем ключевые особенности "селективного" и "генетического" путей? В первом случае речь идет об отборе, на основе наблюдений, природных объектов с определенными свойствами. Целью этого отбора является постепенное, от поколения к поколению, увеличение количественного содержания в биологическом объекте (породы животных, сорта растений) полезных свойств. Во втором случае имеется в виду прямое вторжение в генетическое строение организма, в идеале допускающее непосредственное формирование интересующих человека свойств. В определенном смысле генетика является основой и селекции также, но в данном контексте важно не это. Главное – в различии методов: наблюдение и отбор из имеющихся в наличии вариантов с одной стороны, и искусственное создание новых организмов – с другой. При этом принципиально важно понимать, что генетика предполагает (по